

indywidualnych podatków i opłat» (N 2628-VIII z 23.11.2018); <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-19> (dostęp: 21.04. 2020).

10. Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks Karny Skarbowy (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 19 z późn. zm.).

11. Wilk L., Zagrodnik J., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2018, Legalis.pl.

12. Wyrok SA w Poznaniu z 6 listopada 2000 r., II Aka 430/00, OSA 2002, Nr 7, poz. 57.

13. <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/tamozhnja-gotovitsja-k-kriminalizacii-kontraband-360812/> (dostęp: 19.04.2020).

14. <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2018/12/12/643505/> (dostęp: 19.04.2020).

15. <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/02/14/657057/> (dostęp: 19.04.2020).

16. <https://gov.legalis.pl/wyzsze-kary-za-przestepstwa-i-wykroczenia-skarbowe-w-2020-r/> (dostęp: 19.04.2020).

17. <https://nadbuzanski.strazgraniczna.pl/nos/komenda/granice/statystyki/statystyki-zbiorcze/15885,Statystyki-zbiorcze.html> (dostęp: 19.04.2020).

18. <http://www.rynekwschodni.pl/news/Beda-karac-za-przemyt-tytoniu,2141/> (dostęp: 19.04.2020).

19. <https://www.ukrinform.pl/rubric-economy/2873082-na-ukrainie-chca-kryminalizowac-przemyt-przygotowuja-ustawe.html> (dostęp: 19.04.2020).

Patryk Frąckowiak

*Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu
im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni
student 3 roku Prawa (Polska)*

BULLION COINS AS AN INVESTMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC. LEGAL ANALYSIS

ZŁOTE MONETY BULIONOWE JAKO FORMA INWESTYCJI W CZASACH PANDEMII COVID-19. ANALIZA PRAWNA

1. Wprowadzenie

W 2020 r. podczas pandemii COVID-19 w Europie cena złota osiągnęła w najwyższym punkcie astronomiczną cenę 7304,76 zł/1oz (1546,10 USD), bijąc rekord z 2019 r. o ponad 1000 zł, co sprzyjałoby inwestycji lub zabezpieczeniu własnego kapitału przed ewentualnymi skutkami pandemii COVID-19, co więcej Bank of America szacuje, że cena złota powinna wzrosnąć od 2000 USD do 3000 USD. Narodowy Bank Polski [23], który emituje złotą monetę [20, art. 31] «Orzeł Bielik» zarabia na marży, która jest stała i wynosi 13,04% [2].

Tabela przedstawia tygodniową zmianę ceny monety ww., ceny rynkowej złota wg NBP oraz marży. Opracowanej na podstawie danych statystycznych NBP.

Data (co tygodniowa poniedziałek)	Cena monety «Bielik»	Cena złota za 1oz	Marża NBP
03.02.2020	7103,64	6177,08	926,56
10.02.2020	7042,84	6124,21	918,63
17.02.2020	7109,01	6181,75	927,26
24.02.2020	7486,69	6510,16	976,53
02.03.2020	7266,73	6318,90	947,83
09.03.2020	7401,21	6435,83	965,38
16.03.2020	7021,03	6105,24	915,79
23.03.2020	7286,4	6336,00	950,40
30.03.2020	7648,7	6651,05	997,65
06.04.2020	7863,65	6837,96	1025,69

Źródło: Archiwalne dane Narodowego Banku Polskiego [1].

Emisja monety przez NBP w 2019 r. wyniosła tylko 500 monet. Podczas gdy jedną z najbardziej popularnych monet bulionowych Krugerrand mennica Południowoafrykańska wyemitowała dwukrotnie więcej razy [4].

Różnica pomiędzy cenami i marżami Narodowego Banku Polskiego, Narodowego Banku Ukrainy a prywatnych przedsiębiorców

NBP oraz NBU są emitentami monet i banknotów na terenie swoich państw. Oprócz złotego (PLN) i hrywny (UAH) banki te emitują monety inwestycyjne bite z metali szlachetnych, głównie złota. Na podstawie rozporządzenia prezesa NBP z dnia 12 czerwca 1995 r. [23] zaczęto bić monety «Orzeł Bielik» (w 2018 r. nastąpiła zmiana nazwy na «Bielik»), który występuje w 4 wariantach:

Nazwa monety	Nominał monety, PLN	Metal szlachetny, próba	Waga (gramy)	Cena sprzedaży, PLN
Bielik	500	złoto 999,9	31,10	8315,36
Bielik	200	złoto 999,10	15,55	4338,45
Bielik	100	złoto 999,11	7,78	2351,51
Bielik	50	złoto 999,12	3,11	1117,16

Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego na dzień 27.04.2020 r. [2].

W 2019 r. łącznie NBP wybiło 1500 bilonu, a od początku bicia w 1995r. na rynek trafiło 106300 monet. Procentowo marża jest stabilna i wynosi około 13%. Narodowy Bank Ukrainy, który emituje od 2013 r. monetę «Archanioł Michał» oraz podaje jakie warunki musi spełniać, żeby zostać uznaną za monetę inwestycyjną [17, ust. 1] wydaje ją w czterech formach:

Nazwa monety	Nominał, UAH	Metal	Waga czystego metalu szlachetnego, g	Cena sprzedaży, UAH.
Archanioł Michał	20	Złoto 999,9	31.10	50773,00
Archanioł Michał	10	Złoto 999,9	15,55	25622.00
Archanioł Michał	5	Złoto 999,9	7,78	12928.00
Archanioł Michał	2	Złoto 999,9	3.11	5312.00

Źródło: Dane Narodowego Banku Ukrainy na dzień 27.04.2020 r. [3] nakład złotych monet inwestycyjnych od 2013 r. Wynosi 41000 monet [3].

Podczas gdy Narodowe Banki sprzedają tylko własne monety, prywatni przedsiębiorcy operują większym asortymentem towarów. Swoje towary importują głównie z byłych kolonii brytyjskich takich jak: Republika Południowej Afryki, Australia, Kanada czy Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Te kraje produkują najwięcej złotych oraz srebrnych monet bulionowych na świecie. Marże przedsiębiorców. Do ceny rynkowej złota należy doliczyć tzw. «premium» są to różnego rodzaju opłaty i podatki m.in.: marża dla pośrednika, koszt transportu (większość z nich pochodzi z byłych kolonii brytyjskich), koszt wybicia itp.

2. Analiza prawna

Polska jako kraj Unii Europejskiej jest związana także prawem europejskim. Regulacje dotyczące złota inwestycyjnego znajdziemy w dyrektywach, Urzędowym Dzienniku UE oraz wyrokach, które w przeciwieństwie do wyroków polskich mogą być precedensami. Monety objęte zwolnieniem z podatku od towarów i usług (VAT) znajdują się na liście w Urzędowym Dzienniku UE C412 [7]. Lista ma moc prawną i uzupełnia prawo. Dodatkowo HMRC [22] (HM Revenue & Customs, agencja rządowa działająca na terytorium Zjednoczonego Królestwa) dodało dodatkową listę złotych monet oprócz listy Komisji Europejskiej. Są to złote monety, które HMRC oraz wszystkie państwa UE uznają za objęte zwolnieniem dla złotych monet inwestycyjnych. Angielska lista nie ma mocy prawnej, lecz posiada funkcję pomocniczą lub dopełniającą dla listy wydanej przez komisje UE. Listy te obowiązują od roku 2012. Są one uporządkowane alfabetycznie według

nazw krajów i nominałów monet. W obrębie tej samej kategorii monet lista podąża za rosnącą wartością waluty. Nazwa każdej monety odzwierciedla walutę wskazaną na monetach. Na liście Polska widnieje z pięcioma nominałami: 30, 50, 100, 200, 500 złotych. Ukraina jako emitent monety «Archanioł Michał» nie widnieje na liście Komisji Europejskiej, co oznacza, że ukraińskie monety nie są we wszystkich krajach UE zwolnione z podatku od towarów i usług lub nie posiadają specjalnych procedur w tych ustawach. Dodatkowo UE wydała dyrektywę 2006/112 [6, art. 344] której w art. 344 szczególne regulacje obejmują:

- zwolnienie z VAT dla transakcji, których przedmiotem jest złoto inwestycyjne, i dla usług pośredników w tych transakcjach;
- prawo wyboru opcji opodatkowania tych transakcji przez podatników;
- możliwość nałożenia przez państwa członkowskie podatku VAT oraz zwolnienia z jego poboru w przypadku transakcji na regulowanym rynku złota;
- zapewnienie prawa do odliczenia VAT w związku z transakcjami dotyczącymi złota inwestycyjnego;
- wymogi ewidencjonowania transakcji dotyczących złota inwestycyjnego [8, s. 731].

W polskiej ustawie o podatku od towarów i usług istnieje specjalne postępowanie co do złota inwestycyjnego. Złote monety bulionowe, aby być zwolnione z podatku VAT muszą spełniać łącznie następujące warunki:

- posiadają próbę co najmniej 900 tysięcznych,
- zostały wybite po roku 1800,
- są lub były obowiązującym środkiem płatniczym w kraju pochodzenia,
- są sprzedawane po cenie, która nie przekracza o więcej niż 80% wartości rynkowej złota zawartego w monecie [6, art. 344].

Rozdział 5 Działu XII ustawy o podatku od towarów i usług reguluje szczególną procedurę dla transakcji dotyczących złota inwestycyjnego. Wprowadzenie szczególnych reguł opodatkowania podatkiem VAT omawianych transakcji wiąże się z faktem, że w obrocie gospodarczym złoto może spełniać różne funkcje. Może być bowiem przedmiotem obrotu jako surowiec, jak również jednym ze sposobów inwestowania kapitału. W tym ostatnim przypadku złoto spełnia zatem funkcje zbliżone do takich instrumentów finansowych, jak np. obligacje bądź odsetki [16, 1090]. Ta specyfika złota powoduje, że wprowadzone zostały szczególne procedury polegające konkretnie na: zwolnieniu od VAT czynności określonych w art. 122 VATU dotyczących złota inwestycyjnego (z możliwością zrezygnowania przez podatnika z tego zwolnienia – art. 123 VATU), prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego związanego z dostawą tego towaru (jest więc odstępstwo od zasady, że podatnik może dokonywać odliczenia podatku naliczonego, jeżeli dotyczy czynności opodatkowanych) [18, art. 121]. Oprócz podatku od towarów i usług w Polsce konsument może zostać opodatkowanym podatkiem PIT, czyli podatkiem od dochodu osoby fizycznej [19, art. 10], ponieważ pojęcie zbycie odpłatne w polskim systemie prawnym rozumie się jako: sprzedaż, jak i zamianę, ale nie ogranicza się wyłącznie do nich. Zgodnie z art. 535 KC [12, art. 535], przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę. Natomiast przez umowę zamiany (uregulowaną w art. 603 KC [12, art. 603]) każda ze stron zobowiązuje się przenieść na drugą stronę własność rzeczy w zamian za zobowiązanie się do przeniesienia własności innej rzeczy [15, 123]. Stawka podatku wynosi 19% jednakże istnieje możliwość wnioskowania o zwolnienie do podatku, jeżeli nie zbędziemy monet przez sześcioma miesiącami [19, art. 10 ust. 1 pkt 8]. Dyrektorzy Izby Skarbowych udzielili interpelacji [9; 10] na pytania podatników, w których twierdzili, iż po ww. czasie monety nie są traktowane jako źródło dochodu. Ostatnie opodatkowanie w Polsce na monety bulionowe znajduje się w ustawie o podatku od czynności cywilnoprawnych (PCC) [21, art. 1], ponieważ umowa przenosząca własność monet na kupującego to umowa sprzedaży. Po zawarciu umowy sprzedaży powyżej 1000 zł jesteśmy obowiązani do zapłaty 2% od podstawy opodatkowania [21, art. 7]. Warto zauważyć, iż ustawa odwołuje się wielokrotnie do pojęć z dziedziny prawa cywilnego. W konsekwencji, jak słusznie wskazuje się w doktrynie, pomimo

wielokrotnie podkreślanej w orzecznictwie samodzielności pojęciowej prawa podatkowego, nie można pominąć założenia o konieczności traktowania systemu prawa jako zintegrowanej całości [14, 34].

3. Srebrne, palladowe i platynowe monety inwestycyjne

W Polsce inwestowanie lub zabezpieczanie kapitału konsumenta w bilon z metali ww. jest bardzo wymagające. Wiedza o rynku, który trzeba obserwować codziennie oraz pośrednicy, którzy posiadają szeroki asortyment to część sukcesu do osiągnięcia korzyści majątkowej z inwestycji. Monety bite z Palladu i Platyny są emitowane w bardzo małym nakładzie ze względu budowę chemiczną oraz są bardzo ciężkie w przechowywaniu w stanie nienaruszonym. Niemożliwością jest dostać je w punktach sprzedaży stacjonarnych. Realizacja zamówienia przez Internet trwa znacznie dłużej i jest bardziej skomplikowana logistycznie. Monety srebrne są bite w nakładach nieoznaczonych lub ilości przekraczającej jeden milion monet. Jednak największym problemem by inwestycja lub zabezpieczenie przyniosło profit są podatki. Konsument powinien mieć świadomość, iż kupując monety z metali ww. premium, które przy monetach złotych średnio wynosi od 7-9%, przy srebrze, platynie, palladzie wynosi od 26% do 52%. Większość sumy premium to podatek od towarów usług, którego [18,] stawka w Polsce dla towaru jakim są monety to 23% [18, art. 146aa]. Zwolnienie z art. 43 ust. 1 pkt 7 ustawy o podatku od towarów i usług nie obejmuje monet wybitych z metali szlachetnych takich jak srebro dla osób fizycznych. Co więcej wg definicji radcy prawnego Tomasza Michalika. Art. 113 VATU wprowadza konstrukcję podatnika zwolnionego od podatku VAT podmiotowo. Należy zaznaczyć, iż osoba taka jest w dalszym ciągu podatnikiem w rozumieniu ustawy (w szczególności w rozumieniu art. 15 VATU), jednak ze względu na niski poziom obrotów osiąganych z wykonywania czynności opodatkowanych, korzysta ona ze zwolnienia z podatku. Zwolnienie określone w art. 113 ma charakter zwolnienia podmiotowego, co oznacza, że wszystkie czynności, objęte definicją «sprzedaży» zawartą w art. 2 pkt 22 VATU, bez względu na ich status (jako czynności zwolnionych przedmiotowo lub opodatkowanych na zasadach ogólnych), wykonywane przez tych podatników nie podlegają opodatkowaniu (z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 13) [11,325]. Zgodnie z powyższą definicją przez sprzedaż rozumie się odpłatną dostawę towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju, eksport towarów oraz wewnątrzwspólnotową dostawę towarów. Polska ustawa podatku od towarów i usług nie przewiduje szczególnego postępowania ani zwolnień dla monet z innych metali niż złoto. Co więcej przedsiębiorcy, którzy nie osiągnęli 200.000zł obrotu w roku podatkowym nie mogą wnosić o zwrot podatku od wartości dodanej, ponieważ monety (w tym również ze srebra) znajdują się w załączniku ustawy VAT, [18, załącznik nr 12] drugą największą częścią premium jest cena transportu. Kapitał o wartości 20.000 zł łatwiej jest wyprodukować oraz przetransportować w zlocie, ponieważ za tą kwotę można kupić maksymalnie dwie monety o łącznej masie 62,2 g. podczas gdy srebra trzeba było by przetransportować w większych ilościach. Można założyć, iż przedsiębiorca, który jest pośrednikiem pomiędzy emitentem a konsumentem zamawia z towar z odległych państw świata nie za kwotę 20.000 zł, ale za 20.000.000 zł. Za wszystkie koszty transportu zapłaci konsument. Jeżeli właściciel monet zbędzie się ich szybciej niż w przeciągu sześciu miesięcy, będzie to zaliczone jako źródło dochodu konsumenta dodatkowe 19% podatku od dochodu osób fizycznych w opodatkowaniu PIT. Dodatkowo Dyrektor Izby Skarbowej w Bydgoszczy [9] wydał interpelację dotyczącej właśnie monet wybitych z innych metali szlachetnych niż złoto, czym rozszerzył interpelację Dyrektora IS z Warszawy [10]. Przechowywanie srebrnych monet, które reagują z powietrzem jest bardzo wymagające. Oprócz patyny pojawiają się białe plamy tzw. white milk. Istnieje możliwość zamknięcia próżniowego w celu ograniczenia dostępu do powietrza oraz zminimalizowanie wilgotności, lecz nie gwarantuje to, że moneta nie straci na wartości. Polska jako emitent bije srebrną monetę «Bielik» próby 999,0 Ag o gramaturze jednej uncji. Ukraina emituje srebrną monetę «Archanioł Michał» o gramaturze jednej uncji. Minimalna gramatura na świecie to ½ uncji (15,05 g), największa 10.00 kg (10000 g).

Maksymalna wartość rynkowa w dniu 23 kwietnia 2020 r. jednej uncji srebra to 64,22 zł [1] (412,20€ przy kursie 1€ = 0,16 zł).

4. Postulaty

Zabezpieczenie własnego kapitału w złote monety bulionowe jest posunięciem popularnym podczas pandemii COVID-19, metale szlachetne «ochraniają» portfel inwestycyjny konsumenta przed ewentualnym wzrostem inflacji w Polsce i na Ukrainie oraz przed kryzysem gospodarczym, który jest prawdopodobny. Przede wszystkim złoto fizyczne jest naszym bezpośrednim zabezpieczeniem w przeciwieństwie do złota papierowego, które istnieje tylko jako papier wartościowy. Kupowanie i sprzedawanie złota fizycznego powinno być odpowiedzialnie zaplanowane w głównej mierze konsument powinien określić strategię i taktykę działania, w przypadkach których nie przewidział bądź których nie mógł przewidzieć. Inwestowanie w złote monety NBP i NBU łączy się z zapłacą większych marży dla banków, jednak konsument posiada większą pewność, iż zamówienie dotrze do niego, ponieważ transport odbywa się wewnątrzpaństwowo a nie międzynarodowo jak w przykładzie przedsiębiorców prywatnych.

Bibliografia

1. Archiwalne dane Narodowego Banku Polskiego: <https://www.nbp.pl/home.aspx?c=/ascx/OrzelBielik.ascx> (dostęp: 28.04.2020).
2. Dane polskiego «Bielika» na dzień 27.04.2020 r.: <https://www.nbp.pl/mobile/obi.aspx> (dostęp: 28.04.2020).
3. Dane Narodowego Banku Ukrainy: <https://old.bank.gov.ua/control/uk/bullioncoin/registry/today> (dostęp: 28.04.2020).
4. Dane Południowoafrykańskiej Mennicy: <https://www.samint.co.za/2019-range/> (dostęp: 28.04.2020).
5. Dane serwisu tavex.pl dotyczących emisji Krugerrada: <https://tavex.pl/wielkosc-emisji-krugerranda-czyli-ile-wybito-krugerrandow/> (dostęp: 28.04.2020).
6. Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej.
7. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 412 z dnia 14 listopada 2018 r.
8. Fałkowski P., [w:] *Dyrektywa VAT 2006/112. Komentarz*, Tytuł XII, rozdz. 5, Nb 1, Warszawa 2012.
9. Interpretacja Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy w interpretacji z 2 lutego 2012 r., nr ITPB1/415-1104/11/TK.
10. Interpretacja Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 19 lipca 2012 r., nr IPPB2/415-530/12-2/AK.
11. Kamiński J., *Ustawa o podatku od towarów i usług. Komentarz*, 2005, wyd. elektroniczne: <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi2tambxgy3te> (dostęp: 27.04.2020).
12. Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1145).
12. Namysłowski R., *Dyrektywa VAT. Komentarz*, red. K. Sachs, Warszawa 2008.
14. Nierobisz T., Waclawczyk A., *Podatek od czynności cywilnoprawnych. Komentarz praktyczny*, Kraków 2011.
15. Marciniak J., *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, Warszawa 2017.
16. Michalik T., *Vat. Komentarz*, Warszawa 2019.
17. Uchwała Zarządu Narodowego Banku Ukrainy nr 325 z dnia 6 sierpnia 2003 r.
18. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2020 r., poz. 106).
19. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1387).

20. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2019 r., poz. 1810).
21. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1519).
22. VAT Notice 701/21A: <https://www.gov.uk/guidance/investment-gold-coins-and-vat-notice-70121a> (dostęp: 28.04.2020).
23. Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 12 czerwca 1995 r. w sprawie ustalenia wzorów, próby i masy (wagi) monet nominalnej wartości 20 zł, 50 zł, 100 zł, 200 zł i 500 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu. (M.P. z 1995 r. Nr 30, poz. 360).